

ULUSAL GRUP HAKLARI VE BU KONUDA MEYDANA GELEN GELİŞMELER

Prof. Dr. Ayşe Füsün ARSAVA*

DH'na göre prensip olarak sadece egemen devletler hak ve yükümlülüklere sahiptir. Bireyler bu hukuk düzeni çerçevesinde doğrudan karşımıza çıkmaz. DH çerçevesinde birey en fazlasından dolayı olarak DH tarafından lehine düzenleme yapılan birim olarak ortaya çıkar. Aynı sonuç gruplar bakımından da geçerlidir. Klasik DH'nun temel yapıları dikkate alındığında, bireylerin ve grupların DH düzeninde himayesinin çok zor olduğu aşikârdır (Otto Kimminich, "Der Internationale Schutz der Einzelnen", AVR, Bd. 15 (1972), s. 402 vd.).

Azınlıkların ve ulusal grupların haklarının uluslararası seviyede korunması sorunu işte bu noktada ortaya çıkmaktadır. Ancak zamanımızda değişik gelişmeleri müşahade etmek mümkündür. Egemen devletlerin uluslararası hukuk düzeninde temel direk teşkil ettiği klasik DH dönemi, yüzyılımızda sona ermiştir. DH düzeninde meydana gelen gelişme sonucu, egemen devletlerin savaş hakkı (ius ad bellum) ortadan kalkmış, bunun yerine BM anlaşmasının 2. madde 4. fıkrasında dile geldiği gibi devletlerin barışı koruma mükellefiyeti ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, devletlerin egemenliğinin uluslararası hukuk düzeninde hiyerarşisini kaybetmesinden doğmaktadır.

Bu duruma, devletlerin dünya siyaset sahnesinin tek aktörü olmadıkları gerçeği de eklenmektedir. Ancak buna rağmen egemen devletler, uluslararası hukuk düzenindeki hakim pozisyonlarını muhafaza etmekte ve uluslararası hukuk düzeninin temel elementi olma niteliğini yakın gelecekte de korumaya kararlı gözükmektedir.

DH'nun bu gelişim sürecinde birey ve grup haklarının geliştirilmesini ve korunmasını şaşılacak bir süratle kabul ettiği görülmektedir. Grup haklarının himayesi hatta birey haklarının himayesine nazaran daha önce ele alınmıştır. Bu çalışmalar MC (Milletler Cemiyeti) döneminde başlamıştır. MC azınlıkların himayesi sisteminin başarısızlığa uğramasının nedenleri çeşitlidir. Ancak temel sebep, DH düzeninin yapıları itibarıyla azınlıkların hak sahibi değil, yararlanan statüsünde mütalaa edilmesidir. MC'nin azınlık himayesi, anlaşmalara taraf devletlere (çok uluslu devletlere ve garantör devletlere)

* Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

haklar ve yükümlülükler getiren bir sistem geliştirmişti (Herbert Kraus, "Das Recht der Minderheiten", 1927, s. 50'vd.).

Azınlık, tanımı itibariyle bir etnik grup oluşturması ve kendi devleti olmaması nedeniyle, DH normlarının icrası için gerekli organlara sahip değildir. Geçerli uluslararası düzen çerçevesinde azınlığa etkin bir himaye sadece DH ve ulusal hukuk kombinasyonu ile sağlanabilir. DH düzenlemesi ulusal hukuku desteklemektedir; ulusal düzenleme DH normunu icra etmektedir. Azınlıkların himayesi pozitif hukukun takibinden daha fazlasını icap ettirmektedir. Bu çerçevede işaret edilmesi gerekli yakın zamandan bir örnek bulunmaktadır. İsviçre'de çalışma grubunca (Arbeitsgruppe) Federal Anayasanın total revizyonuna hazırlık çalışmaları çerçevesinde yapılan kamu oyu araştırmasında, azınlık hukukuna yeni anayasada yer verilip verilmemesi sorulmuştur. Zürih Kantonu'nun bu soruya verdiği cevap, bir azınlığın devlet içinde kendisini iyi hissetmesi için anayasa garantisi kadar, anayasa tarafından düzenlenemeyen, ulusal gruplar arasında eğitim ve entegrasyon değişikliği ile yaratılan psikolojik atmosferin gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Arbeitsgruppe für die Vorbereitung einer Total revision der Bundesverfassung, Antworten Bd. I Kantone, Bern 1969/70, s. 70). Kanton Appenzell cevabını daha açık bir şekilde formüle etmiştir: "Azınlıkların himayesi için düşünülen tüm Repertoire, çoğunlukta bu konuda gerçek bir anlayış olmadığı takdirde işe yaramaz. Azınlıkların çıkarları bakımından en büyük garanti İsviçre'de geçerli vatandaşlık kültürüdür" (Ibid, s. 689).

İsviçre kantonları bu şekilde MC azınlık himaye sisteminin çökmesine neden olan sebebi açık bir şekilde dile getirmiştir. Devletlerin DH seviyesinde öngörülen azınlık sisteminin gereklerini yerine getirmemesinde sayısız sebepler bulunmaktadır. Azınlık sorunlarının ve ülkesel sorunların birbirine karıştığı MC dönemi bunu göstermektedir. İkinci dünya savaşından sonra DH literatüründe mütecanis olarak, DH seviyesinde azınlık himayesinin bir geleceği olmadığı görüşü temsil edilmiştir. Ancak problem hiçbir şekilde unutulmamış, hatta BM organlarında, özellikle Ekonomik ve Sosyal Konseyde görülmüştür. 7.4.1950'de BM Genel Sekreteri MC döneminde azınlıkların himayesine ilişkin bir rapor yayınlamıştır. Bu çalışma şimdiye kadar geçerli azınlık anlaşmalarının, onlar tarafından himaye edilen azınlıkların bundan böyle mevcut olmaması nedeniyle geçersiz olduğunu vurgulayan dikkat çeken bir sonuca ulaşmıştır (Karl Doehring, "Das Gutachten des Generalsekreters der VN über die Fortsetzung der nach dem ersten Weltkrieg eingegangenen Minderheitenschutzverpflichtungen", Zeitschrift für auslaendisches öffentliches Recht und Völkerrecht, Bd. 15(1953/54) s. 541'vd.).

Hazırlanan çalışma buna karşılık ulusal azınlıkların nasıl ortadan kalktığı konusuna kesinlikle değinmemektedir. Rapor sonuç olarak bir iddia daha ortaya atmakta, insan haklarının korunmasına ilişkin çalışmaların azınlıkların korunmasına da hizmet edeceğini ve bu nedenle uluslararası bir azınlık hukukunun fuzuli olacağını belirtmektedir.

Bireysel insan haklarının ulusal grup haklarının himayesi için kullanılması hiçbir şekilde yanlış değildir. Zira ulusal grup haklarının en önemli dayanaklarından biri, kendileri bakımından herhangi bir zarar doğmaksızın münferit bireylerin kendilerini belli bir gruba mensup olarak açıklama hakkıdır (Peter Pernthaler, "Der Schutz der ethnischen Gemeinschaften durch individuelle Rechte," 1964). Ancak bireysel hakların spesifik ulusal grup haklarını himaye etmeye yetmeyeceği de açıktır. Bu nedenle aşağı yukarı 10 yıldan beri DH literatüründe ulusal grup ve ulusal grup haklarına yeniden dönüş

gözlenmektedir (Theodor Veiter, "Nationalitaetenkonflikt und Volksgruppenrecht im ausgehenden 20. Jahrhundert," 2. Bd., 1984).

Ulusal grup hakları için günümüzde DH çerçevesinde öncelikle halkların SDR (Selfdeterminationsright) hukuki bir dayanak teşkil etmektedir. DH literatüründe hala kısmen temsil edilen, SDR'in halklara tanındığı buna karşılık ulusal gruplara tanınmadığı yolundaki görüş, yavaş yavaş ağırlığını kaybetmektedir. Bu başarı, içlerinde Fritz Münch ve Theodor Veiter'in de bulunduğu küçük bir grup DH' çusunun çalışmalarıyla sağlanmış ve bu şekilde BM anlaşmalarında ve Genel Kurulun sayısız kararlarında yer alan SDR ile bağlantılı olarak kullanılan "people" sözünün dar yorumu terkedilmiş ve halkların SDR'in ulusal gruplara da tanındığı kabul edilmiştir.

Ancak SDR'in ulusal gruplar bakımından kabulü kendiliğinden bir ulusal grup hukukunu tesisi etmemekte, sadece uluslararası bir ulusal grup hukukunun tesisi için yapılan çalışmalara bir dayanak oluşturmaktadır. SDR ulusal grupların sahip olabileceği tek hak değildir. SDR öncelikle bir ulusal grubun yaşadığı bölgenin başka bir devlete bırakılmasının söz konusu olduğu durumlarda etkisini göstermektedir. Oysa varlığını korumak isteyen bir ulusal gruba ilgili devletin yasama, yürütme ve yargı organları tarafından dikkate alınması ve gerçekleştirilmesi gereken sürekli hakların temin edilmesi gereklidir.

İşte bu noktada, uluslararası bir ulusal grup haklarının oluşturulması için yapılan çalışmalar, DH'nun temel yapılarında yatan bir zorlukla, diğer bir ifade ile ulusal gruplara DH sujeliği tanınması sorunu ile karşılaşmaktadır. Bu önemli bir problem olmakla beraber, çözümlenmesi imkansız değildir. Diğer bir ifade ile bir uluslararası ulusal grup haklarının oluşturulması için yapılması gereken iş, ulusal grupların şu anda değişim içinde bulunan DH düzeni ile uyum içinde DH hak ve mükellefiyetleri ile donatılmasıdır.

Bu değişim MC'nin azınlık hakları sisteminden ulusal grup hakları sistemine geçiş ile sağlanabilir (Theodor Veiter, "Nationalitaetenkonflikt und Volksgruppenrecht im 20. Jahrhundert," I. Bd., 2. Aufl. 1984, s. 208 vd.).

Ancak şu anda gelişmelerin en başında bulunmaktayız. BM seviyesinde hala azınlıkların himayesine ilişkin bildiri metni tartışılmaktadır (insan hakları komisyonundan bir grup 1978'de bu metnin hazırlanması ile görevlendirilmiştir. Bknz. : UN- Kommission on Human Rights, Resolution 21 (XXXV), Un-Document E/CN. 4/1437 (1979).

16.12.1966 tarihli uluslararası medeni ve siyasi haklar sözleşmesinin 27. maddesi de açıkça azınlıklardan söz etmektedir. Bu madde metninde, ülkelerinde etnik, din yahut dil azınlığı olan devletlerin, azınlık mensuplarını, grubun mensuplarıyla birlikte kendi kültürel yaşamlarına sahip olma, kendi dinlerini açıklama ve icra etme, dillerini kullanma hakkından mahrum edemeyecekleri" ifade edilmiştir. Burada söz konusu olan düzenleme bireyler üzerine inşa edildiği için, literatürde hatta bu hükmün azınlığa doğrudan yarar sağlayan bir hüküm olmadığı, azınlıkların himayesine ilişkin bir hüküm olmadığı görüşü ileri sürülmüştür. Ancak Fritz Münch, ulusal grubun özel durumunun söz konusu hükmün içeriğini teşkil etmesi nedeniyle 27. maddeyi ulusal grup haklarına ilişkin bir düzenleme olarak kabul etmiştir (Fritz Münch, "Volksgruppengrecht und

Menschenrechte, in : System eines internationalen Volksgruppenrechts," 1. Teil, bearb. von Theodor Veiter, 1970, s. 102).

AGIK'da 1.8.1975'de Helsinki'de kabul edilen nihai senet de benzer bir ikilem içindedir. Senet'in ilgili bölümünde taraf devletler, ulusal azınlıkların veya bölgesel kültürlerin kendi aralarında, kültürün çeşitli alanlarında yaptıkları katkıyı kabul ettiklerini, ülkelerinde ulusal azınlıkların ve bölgesel kültürlerin bulunması durumunda bu katkıyı mensuplarının meşru çıkarlarını dikkate alarak kolaylaştıracaklarını ifade etmektedir.

Böyle bir ifade DH seviyesinde herhangi bir gelişme temin edemez. Bu düzenleme MC'nin başarısızlığa uğramış azınlık himayesine, geçerli DH'na istinaden tesis edilecek ulusal grup haklarına nazaran çok daha yakın gözükmektedir.

Aynı saptama 15. Ocak 1989 tarihli Viyana AGIK toplantısının nihai metninde geçerli kalmıştır. Bu metnin 18. maddesi :

"Taraf devletler sürekli olarak nihai senedin ve Madrid toplantısının nihai dökümanının ulusal azınlıkların himayesine ilişkin hükümlerini yerine getirmeye çalışacaktır.

Taraf devletler ülkelerinde bulunan ulusal azınlık mensuplarına insan haklarını ve temel özgürlükleri temin için bütün gerekli kanuni, idari, adli ve diğer önlemleri alacaktır ve aynı şekilde bağlı oldukları ilgili uluslararası dokümanları uygulayacaklardır.

Taraf devletler bu insanları diskrimine etmekten kaçınacaktır ve onların insan hakları ve temel özgürlükler alanındaki meşru çıkar ve gayretlerinin gerçekleşmesi için çalışacaktır"

hükmünü içermektedir.

Prensip niteliğindeki bu açıklamalar Avrupada güvenlik sorunları başlığını taşıyan 19. maddede daha somut bir şekilde ifade edilmektedir. Bu düzenlemeye göre "taraf devletler ülkelerinde bulunan ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dil ve dini kimliklerini koruyacaktır ve bu kimliğin korunması için imkanlar yaratacaktır. Azınlık mensupları tarafından hakların serbest olarak kullanılmasına saygı gösterecek ve onların diğerleri ile tam olarak eşitliğini temin edecektir".

Bütün bu yapıların çok olumlu gelişmeler olmakla beraber, DH seviyesinde etnik bir uluslararası grup hakları beklentisi muvacehesinde yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Azınlıkların himayesi azınlık mensuplarının diğerleri ile tam olarak eşit kılınmasından daha fazlasını gerektirmektedir. Aynı durum geleneksel azınlık himayesini kapsayan, ancak onu oluşmakta olan DH düzeninde uygun yeni bir yere yerleştiren, ulusal grup hakları için de geçerlidir.

Azınlık haklarından ulusal grup haklarına doğru ortaya çıkan gelişme Avrupa Konseyi çerçevesinde de henüz tamamlanmamıştır. Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunda yasaklanan diskriminasyon sebepleri arasında ulusal bir azınlığa

mensup olmanın da sayıldığı, azınlık himayesine ilişkin bir hüküm olarak nitelendirilen, 14. madde dışında bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır.

Tüm dünyada azınlıkların himayesi için yapılan önemli işlerin titizlikle kayıtlı edildiği ünlü Capotorti raporunda, Avrupa Konseyinin çalışmalarına raporun kendisi 15000 satırdan oluşmakla beraber sadece 17 satır ayrılmıştır (Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, 1979, UN-Document CE/CN. 4/Sub. 2/384/Rev. 1, s. 30). Bu 17 satır içerisinde Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 14. maddesine yapılan bir atıf ve Avrupa Konseyi İhtisas Komitesinin (Experten komitee) Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonuna azınlıkların himayesi için ek bir protokol yapılmasına gerek görmediği hakkında yaptığı olumsuz saptama yer almaktadır. Bu saptama 1973'te yapılmış ve 1976'da tekrar edilmiştir. Ancak diğer uzmanlar şüphesiz bu görüşü paylaşmamaktadır. Ermacora Avrupa bölgesel sistemindeki bir boşluktan söz etmektedir. Ermacora hiç çekinmeden görüşlerini şöyle açıklıyor : "Avrupa Konseyindeki devlet temsilcileri ulusal grup ve Azınlıkların himayesini, dokunulmaması gereken bir konu olarak görmektedir. Sadece siyasi durumun ciddi ve azınlıkların varlıklarının gerçek bir problem olduğu durumlarda, konu uluslararası seviyede tartışılmaktadır. Ne yazık ki sadece kuvvet kullanıldığı durumlarda kamu oyu ve basın konu ile ilgilenmekte, diplomat ve politikacılar konuya eğilmektedir (Felix Ermacora, Der Minderheiten- und Volksgruppenschutz vor dem Europarat, in : System eines internationalen Volksgruppenrechts, bearb. von Theodor Veiter, Bd. 3, II Teil 1972, s. 75).

Avrupa Konseyini ancak bu konuda çalışmaya iten girişimlerin eksik olduğunu söylemek mümkün değildir. Daha 1949 yılında, Avrupa Konseyinin kurulmasından kısa bir süre sonra, azınlık sorunu hukuk komisyonunun Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonuna ilişkin ilk tasarı hakkında verdiği raporda zikredilmiştir. Raporda Komisyon tarafından alınan karar ışığında, özgürlük hakları için öngörülen garanti sisteminin, ulusal azınlığa mensubiyet nedeniyle diskriminasyona uğramayı engellemesi gerektiği vurgulanmıştır (Dokument 77 der Beratenden Versammlung vom 5. September 1949). Rapor ayrıca komisyonda, ulusal azınlık haklarının daha kapsamlı himayesi sorununun tartışıldığını ve bu sorunun öneminin oybirliği ile kabul edildiğini belirtmektedir. Sonuç olarak rapor, ulusal azınlıkların tam olarak tanımlanması sorununa bakanlar komitesinin dikkatini çekmiş ve sorunun daha sonra yeniden incelenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Avrupa Konseyi danışma meclisi 1950-1954 yılları arasında Bakanlar Komitesine bir çok kez bu çerçevede talepte bulunmuştur. Ancak Bakanlar Komitesi her seferinde Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 14. maddesine işaret ederek bu talebi reddetmiştir. İsveçli parlamenter Dickson'un azınlık sorunlarına ilişkin sürekli bir alt komisyon kurulmasına ilişkin talebi de danışma meclisinde çoğunluk bulmamakla (Dokument 508 der Beratenden Versammlung vom 20. April 1956) beraber hukuk komisyonunda, 29 Ekim 1957 tarihli 136 nolu kararın (Der Text der Entschliessung 136 vom 29 Oktober 1957 ist abgedruckt in Europa Archiv 1957, s. 10516 f) alınmasına neden olan bir raporun hazırlanmasına (Dokument 731 der Beratenden Versammlung vom 22 Oktober 1957) esas olmuştur.

Bu kararda azınlıkların himayesi için Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun 14. maddesinin yeterli olduğuna ilişkin eski görüş tekrar edilmiştir. Bununla beraber karar bir adım daha atmış ve bu alanda ne ölçüde ilerleme kaydedildiğini saptamak amacıyla geçerli

kanuni ve idari düzenlemeleri karşılaştıran bir çalışmanın yapılmasını istemiştir. Bu istek Bakanlar Komitesi tarafından, Danışma Meclisinin üyelerinin gerekli belgeleri ancak üye devletlerin parlamentolarının yardımı ile sağlayabilecekleri gerekçesi ile reddedilmiştir. Bunun dışında bu konunun açık olarak tartışılmasının ciddi sorunlara yol açabileceği ve bunun da yarardan çok zarar getirebileceği belirtilmiştir (Peter Leuprecht, "Der Europarat und das Recht der nationalen Minderheiten", Bknz. : Beitrage zu Fragen der Minderheitenschutz und des Minderheitenrechts, Heft Nr. 2 der Schriftenreihe der Arbeitsgemeinschaft für Menschenrechte und Völkerrecht des internationalen Konstantin-Ordens, 1967, s. 18).

Buna rağmen hukuk komisyonu ulusal azınlıklar hakkında yeni bir rapor hazırlamış ve 30.4.1959'da arzetmiştir (Bernhard Schloh, Ein Bericht des Europarates über die nationalen Minderheiten, Jahrbuch für Internationales Recht, 9. Bd., 1960, s. 77 vd.). Rapor bununla beraber Avusturya'daki Çek Sloven ve Hırvat azınlığı, Pommer'deki Alman azınlığı, Federal Almanya'daki Danimarka azınlığı, İtalya'daki Yugoslav azınlığı ile ve Güney Tirol sorunu ile sınırlı kalmıştır. Raporda sonuç olarak Avrupa Konseyi çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonununun 14. maddesinin Azınlık mensuplarını yeterince koruması gerekçesine istinaden, MC örneğine göre bir azınlık himaye sisteminin yaratılmasının gerekli olmadığı görüşü vurgulanmış ve ayrıca Avrupa Konseyine üye olan devletlerin ülkelerinde azınlıkların durumlarının memnuniyet verici olduğu ifade edilmiştir.

Bu görüşü Danışma Meclisi 17 Eylül 1959 tarihli 213 nolu tavsiye kararında benimsemiştir. Bununla beraber tavsiye kararında Bakanlar Komitesine, aralarında ulusal azınlıklar nedeniyle uyuşmazlık olan veya uyuşmazlık çıkabilecek üye devlet hükümetlerinden hukukun üstünlüğü ilkesine istinaden önce bilateral görüşmelerle ve bu görüşmelerin fayda etmemesi durumunda, Avrupa Konvansiyonunun uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesi için öngördüğü yöntemin uygulanması ile uyuşmazlıklarına çözüm aramalarını istemesi tavsiye edilmiştir.

Bu tavsiyeye uyulmamıştır. 2 Şubat 1961 tarihinde azınlık sorunu Lannung-raporu ile yeniden Avrupa Konseyinin gündemine gelmiştir (Dokument 1299 der Beratenden Versammlung vom 26.4.1961). Söz konusu rapor Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonuna ek 2 nolu protokola azınlıkların himayesine ilişkin bir düzenlemenin alınmasını önermiştir. Bu düzenleme daha sonra uluslararası medeni ve siyasi haklar sözleşmesinin 27. maddesinde karşımıza çıkan benzer bir şekilde formüle edilmiştir. Avrupa Konseyi danışma meclisi raporda öngörülen öneriyi 26.4.1961 tarihli bildirisinde kabul etmiştir (Dokument 285 (1961) der Beratenden Versammlung vom 26.4.1961). Ancak Bakanlar Komitesi rapora eğilmemiştir.

1976'da Danışma Meclisi konuyla yeniden ilgilenmeye başlamıştır. Sieglerschmidt-raporu BM insan hakları sözleşmesine ilişkin tartışmalar ile bağlantılı olarak bu sözleşmelerin özüne ilişkin düzenlemelerin üstlenilmesini tavsiye etmiş ve bu meyanda uluslararası medeni ve siyasi haklar sözleşmesinin 27. maddesini zikretmiştir (Dokument 3352 der Beratenden Versammlung vom 15.9.1976). Ancak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bir ek protokol veya diğer bir önlemlerle uygun bir şekilde genişletilmesi şimdiye kadar gerçekleşmemiştir (Europarat, Strassburg 20 bis 22 Oktober 1987, Bericht über regionale oder Minderheitengruppen in Europa, s. 145 vd.; Europarat, Strassburg 15 bis 18 März 1988, Entschliessung 192 (1988) über regionale und Minderheitensprachen in Europa, 154....).

Avrupa Parlamentosunun ortaya çıkışıyla beraber bir Avrupa ulusal grup hukukunun yaratılması çalışmaları tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Parlamenter Alfons Goppel ulusal grup ve azınlık haklarına ilişkin bir rapor tasarısı hazırlamıştır. Bu rapor tasarısını 31 Temmuz 1984'de 42 Parlamenter tarafından verilen karar dilekçesi takip etmiştir (Entschliessungsantrag, Text in Europa Ethnica 1984, s. 233 vd). Uluslararası medeni ve siyasi haklar sözleşmesinin 27. maddesi, AGİK Helsinki nihai senedi ve diğer ilgili uluslararası enstrümanlar ışığında parlamenterler belli prensiplere göre bir Avrupa ulusal grup hukukunun tesisini talep etmişlerdir. İlk planda her ulusal ve etnik grubun, hem Avrupa topluluklarında hem de her Avrupa Toplulukları ülkesinde kültürel, sosyal ve siyasi haklarının korunması hakkı vurgulanmıştır. Bunu iki diğer temel prensip takip etmektedir :

1. Her ulusal grup kendi ana dilini özel ve toplum hayatında yahut ekonomik ilişkilerinde umum içinde, idari merciler ve mahkeme önünde sınırsız olarak kullanma hakkına sahiptir.
2. Ulusal grupların ve onların mensuplarının sürgün, asimilasyon veya ulusal grupların yok edilmesi şeklinde diskriminasyonu yasak olduğu gibi, bir ulusal grubun meskun bulunduğu bir bölgenin sun'i bir şekilde demografik yapısının değiştirilmesi de yasaktır.

Bu çerçevede 42 parlamenter öngörülen Avrupa Birliği için bir Avrupa Ulusal Grup charta (şartı) nın oluşturulmasını talep etmişlerdir. Ancak 14.2.1984'de Avrupa Birliği'nin teşkiline dair Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen anlaşma tasarısında ulusal grup hakları konusuna yer verilmemiştir.

Bir Avrupa ulusal grup hukukunun oluşturulması, devleti mutlak egemenlikten sınırlı egemenliğe götüren DH'nun genel eğilimine uygun düşmektedir (Eberhard Menzel, "Das Völkerrecht und die politisch- sozialen Grundstrukturen der modernen Welt", bkz. : Frieden und Völkerrecht, hrsg. von Georg Picht und Constanze Eisenbart, Stuttgart 1973, s. 413).

Parlamenterlerin karar tasarısı medeni ve siyasi haklar Komisyonuna havale edilmiştir. Komisyon parlamenter Graf Stauffenberg'i raportör olarak tayin etmiştir. Raportör 17 Mart 1988'de Avrupa Topluluklarına üye olan devletlerde ulusal grup hakları şartı başlığını taşıyan tasarısının 1. kısmını ve 5.5.1988'de de gerekçeyi arzetmiştir. Ancak rapor Komisyon tarafından iş hacmi nedeniyle 1989 yasama dönemi içerisinde kabul edilememiştir (Avrupa Parlamentosunun 10.4.1989 tarihli açıklaması). Avrupa Parlamentosunun iç tüzüğüne göre de rapor ve karar önerileri yasama döneminin bitmesi ile geçersiz olmaktadır. Rapor tasarısında önerilen kararın girişinde (preambel) Avrupa Parlamentosunun ulusal gruplara varlıklarını ve kültürel kimliklerini garanti eden kapsamlı bir ulusal grup hukukunun oluşturulmasında ilerlemeler kaydetme iradesi yeniden teyit edilmektedir (Europaeisches Parlament, Dokument PE 121, 212, s. 6). Bu amaçla üye devletlerden çok taraflı bir anlaşma olarak bir ulusal grup şartının oluşturulması talep edilmiştir. Tasarı, gerekli tanımların yanısıra bireylerin ve ulusal grupların kişisel haklarını saptayan ve devletlere muayyen yükümlülükler getiren 5 maddeden oluşmaktaydı.

Bu tür bir uluslararası ulusal grup haklarının yaratılması günümüzde DH'nun genel tandansına uymaktadır. Avrupa Ulusal grup haklarının oluşturulması Avrupa geleneklerine de uymaktadır.

Ulusal grup haklarının, farklı etnik unsurların büyük uluslar içinde erimesini engellemesi nedeniyle, tabii olmadığını iddia edenler bir yanığı içinde bulunmaktadır. Tarih ulusal devlet rüyasının tehlikeli bir illusion olduğunu kanıtlamıştır. Avrupada ulusal devlet akımından önce yüzyıllar boyu çeşitli devletlerde etnik topluluklar yanyana yaşamışlardır. Toplumun etnik farklılıklar göstermesi Roma İmparatorluğu için gayet normal bir durum olduğu gibi Kutsal Roma İmparatorluğu ve daha sonra mutlakiyet ve meşruti monarşi dönemlerinde karşımıza çıkan devletler bakımından da normaldi. Çeşitlilik, Avrupa'nın dikkate alınması gereken bir özelliğidir. bu sebeple Avrupa ulusal grup hukukunun oluşturulmaması durumunda, Avrupa Birliğini tesis edecek eserde bir anlam eksikliği ortaya çıkacaktır. Avrupa serbest pazardan, ortak pazardan, ekonomik alan olmaktan, ekonomik güçlerin serbest olarak dolaştığı bir alan olmaktan ötedir. Avrupa, ulusların ve ulusal grupların yurdudur. Avrupa esasen ulusların ve ulusal grupların tarihi etkileriyle oluşmuştur. Uluslar ve ulusal gruplar yok edilme tehlikesi içinde olan hayvan yahut bitki türleri değildir. Onların Avrupa kıtasının gerçek enerji kaynağı olarak mütalaa edilmesi ve bu nedenle de yaşam haklarının münferit bireylerin haklarıyla beraber korunması gerekmektedir.

KISALTMALAR

- AVR : Archiv des Völkerrechts
DH : Devletler Hukuku
BM : Birleşmiş Milletler
AGİK : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı